Cymraeg mewn Ymarfer Proffesiynol 2
Welsh in Professional Practice 2
2025-26

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

Yr Athrofa
Centre *for* Education
Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

Peniarth .cymru
Rhagor iaith
CANOLFAN GWASANAETHAU CYMRAEG
WELSH LANGUAGE SERVICES CENTRE

BA2 - Darlith 14
Rhifau, Arian ac Oed

bethan.griffiths@uwtsd.ac.uk

Enwau (nouns)

Yn Gymraeg, mae pob enw yn wrywaidd (eg), yn fenywaidd (eb) neu'n lluosog (ell).

Fel arfer, rydyn ni'n gallu gweld enwau: ci, coeden, plentyn, merch, bachgen, desg, dosbarth, bwced.

Rhannau'r corff

ysgwydd	shoulder
coes	leg
troed	foot
llaw	hand
pen-glin	knee

Parts of the body

Gwrywaidd	Benywaidd
pen	boch
talcen	gwefus
gwallt	brest
trwyn	coes
tafod	troed
cefn	llaw
bol	braich
bys	cesail
pen-glin	ysgwydd
	pen-glin

Mae dwy ohonynt gyda ni.

Gwrywaidd

Dyddiau'r Wythnos	*Days of the week*
Misoedd	*Months*
Tymhorau	*Seasons*
Hylifau	*Liquids*
Y prif wyliau e.e. Nadolig, Calan	*Main holidays e.e. Nadolig, Calan*
Elfennau naturiol	*Natural elements*
Metelau a Mwynau	*Metals and minerals*
Berfenwau (e.e. canu, darllen)	*Verb-nouns (e.e. canu, darllen)*

Gwrywaidd

-awd	(traethawd essay)	-wr	(chwaraewr player)
-aint	(maint size)	-edd	(amynedd patience)
-tid/did	(ieuenctid youth)	-yn	(offeryn instrument)
-rwydd	(distawrwydd silence)	-iad	(cyflwyniad presentation)
-adur	(cyfrifiadur computer)	-deb	(undeb union)

	Gwrywaidd	Benywaidd
1	un un bachgen	un un ferch
2	dau day fachgen	dwy dwy ferch
3	tri tri bachgen	tair tair merch
4	pedwar pedwar bachgen	pedair pedair merch

Rhif		Rhif	
11	un deg un	66	chwe deg chwech
22	dau ddeg dau	77	saith deg saith
33	tri deg tri	88	wyth deg wyth
44	pedwar deg pedwar	99	naw deg naw
55	pum deg pump	100	cant

RHIF 1

Gwrywaidd	Benywaidd
DIM treiglad	un + TM
un bachgen	un ferch
un ci	un gath
un bwrdd	un gadair
un plentyn	un fenyw

RHIF 2

Gwrywaidd	Benywaidd
dau + TM	dwy + TM
dau fachgen	dwy ferch
dau gi	dwy gath
dau gwpwrdd	dwy gadair
dau ddyn	dwy fenyw

RHIF 3

Gwrywaidd	Benywaidd
tri + T. Llaes	DIM treiglad
tri theledu tri chi tri phlentyn	tair merch tair gwers tair cadair

RHIF 4

Gwrywaidd	Benywaidd
DIM treiglad	DIM treiglad
pedwar bachgen	pedair merch
pedwar ceffyl	pedair gwers
pedwar bwrdd	pedair cadair
pedwar ci	pedair cath

RHIF 5

pump > pum

DIM Treiglad

RHIF 6

chwech > chwe

chwe + T. Llaes

chwe chath (b)
chwe chi (g)

Rhifau
Treigladau
Ci
Cath
un ci
un gath
dau gi
dwy gath
tri chi
tair cath
pedwar ci
pedair cath
pum ci
pum cath
chwe chi
chwe chath

Enwau

Nouns

In Welsh, most common nouns are either masculine or feminine in their singular form. In the dictionary, this is shown as:

eg *masculine noun*

eb *feminine noun*

Some nouns can be masculine or feminine. In the dictionary, this is shown as:

egb *or* **ebg**

Examples of masculine nouns

bachgen
dyn
ci
ceffyl
bwrdd
tŷ
dosbarth

Examples of feminine nouns

merch
cath
dafad
desg
cadair
gwers
ysgol

Examples of nouns that can be masculine or feminine

munud
cwpan
cinio
cyngerdd
cariad

Nouns with these endings are usually masculine:

ending	***example***
-ad/-iad	syniad
-yn	plentyn
-adur	cyfrifiadur
-aint	henaint
-wr	ffermwr
-rwydd	hapusrwydd
-iant	llwyddiant.

Nouns with these endings are usually feminine:

ending	***example***
-en	cacen
-es	actores
-fa	mynedfa
-aeth/iaeth	barddoniaeth
-ell	ystafell
-wraig	ffermwraig
-eg	ceg.

Feminine singular nouns take a ***soft mutation*** *after 'the' (**y** in Welsh),*

e.g. y **f**erch, y **g**ath.

But, nouns that start will **ll** *or* **rh** *don't take a soft mutation,*

e.g. y **ll**inell, y **rh**ewgell.

*Feminine plural nouns and masculine nouns don't take a soft mutation after 'the' (**y** in Welsh),*
e.g. y **m**erched, y **d**esgiau, y **b**achgen, y **d**ynion.

Taflwch ddis a rhowch y rhif o flaen yr enw, e.e.

= chwe chath

Faint a Sawl

Sawl + enw unigol

Sawl? = *How many?*	Sawl + unigol (singular)	Sawl plentyn? = *How many children?*
Faint? = *How many? / How much?*	Faint + o + lluosog (plural)	Faint o blant? = *How many children?*
		Faint o gaws? = *How much cheese?*

Faint + o + enw lluosog

Arian parod

Un geiniog

Dwy geiniog

Pum ceiniog

Deg ceiniog

Ugain ceiniog

Pumdeg ceiniog

Un bunt

Dwy bunt

Arian papur

pum punt

deg punt

ugain / dauddeg punt

pumdeg punt

RHIF	£		c	
un	un bunt punt		un geiniog ceiniog	yr un
dwy	bunt	2	geiniog	
tair	punt	3	ceiniog	
pedair	punt	4	ceiniog	
pum	punt	5	ceiniog	
chwe	phunt	6	cheiniog	
deg	punt	10	ceiniog	
ugain	punt	20	ceiniog	
tri deg	punt	30	ceiniog	
hanner can	punt	50	ceiniog	
naw deg naw	punt	99	ceiniog	
can	punt	10 0	ceiniog	

Un < Treiglad Meddal mewn enwau unigol benywaidd

Dwy < Treiglad Meddal
Dau < Treiglad Meddal

Tair < Dim Treiglad
Tri < Treiglad Llaes

Chwe / Chwech < Treiglad Llaes

Faint ydy…?

Faint ydy‘**r** cinio ysgol?	Tair punt y dydd.
Faint ydy’**r** tocynnau?	Deg punt hanner can ceiniog **yr un**.
Faint ydy’**r rhain?**	Tair punt.
Faint ydy’**r rheina?**	Dwy bunt a deg ceiniog.
Faint ydy **hwn?**	Saith deg naw ceiniog.

Faint o arian sy gyda ti?

FIFTY PENCE
50
TWENTY PENCE
1982
20

5

FIFTY PENCE
50

£20

ONE POUND
NEW PENCE
2

Faint ydy...?

1. £1.00 ______________________
2. £3.70 ______________________
3. £1.20 ______________________
4. £4.25 ______________________
5. £3.80 ______________________
6. £2.50 ______________________
7. £3.50 ______________________
8. £2.80 ______________________
9. £5.40 ______________________
10. £7.60 ______________________

TEN PENCE
10

TEN PENCE
10

50

£4.55

£3.45

£6.99

£8.67

£10.23

Chwarae Rôl

Chwarae Rôl yn y siop mewn grŵp.

Un person i fod yn siopwr a dau berson i fod yn gwsmer.

Y cwsmer i ddewis nwyddau o'r siop.

Y siopwr i adio'r prisiau.

Faint o arian sydd yn fy nghadw-mi-gei?

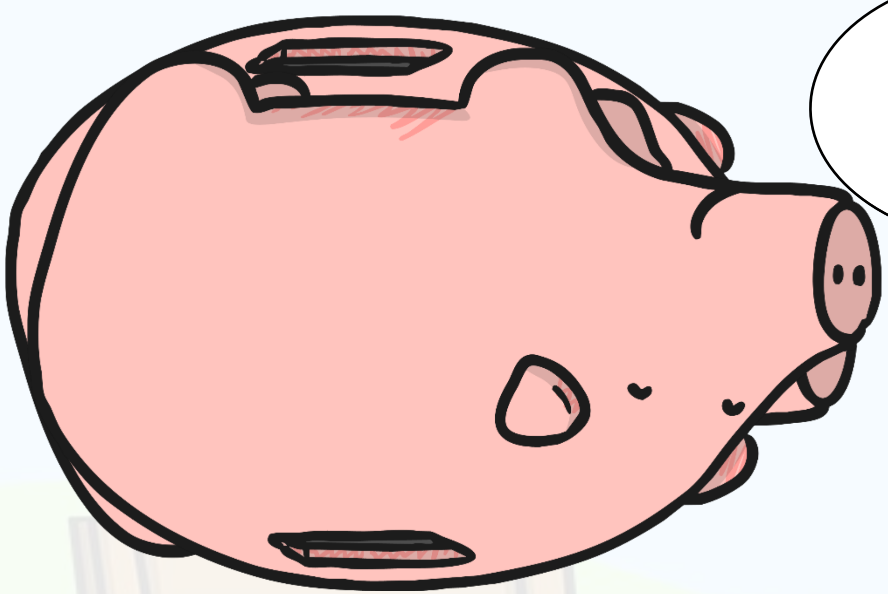

Cliciwch fi i ysgwyd y ceiniogau allan!

1c

2c

3c

Faint o arian sydd yn fy nghadw-mi-gei?

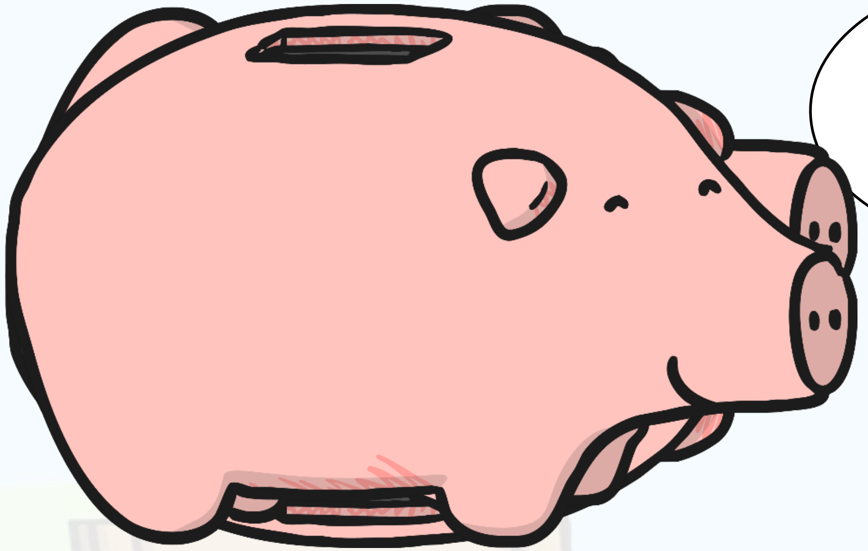

Cliciwch fi i ysgwyd y ceiniogau allan!

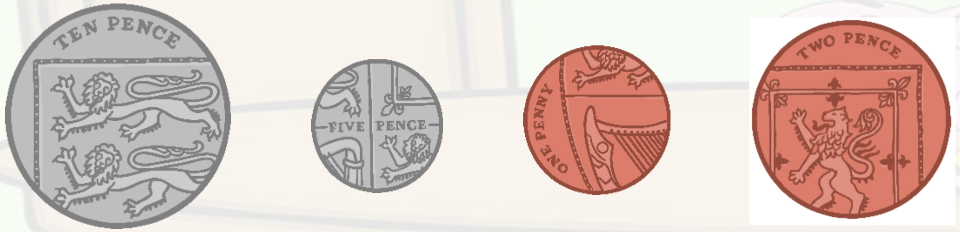

13c

18c

17c

twinkl.com

Cwsmer a Siopwr

Cyfarchion

Trafod y tywydd

Trafod Hoffi & Eisiau

Trafod pris

Talu

Bag?

Ffarwelio

Oed

Oed is feminine....
(Blwydd)

1 (year) old
2 (years) old
3 (years) old
4 (years) old
5 (years) old

- blwydd oed
- dwy oed
- tair oed
- pedair oed
- pump oed

Wrth ddefnyddio 5 o flaen enw unigol, pum (ac nid pump) yw'r ffurf gywir,

e.e. pum rheswm pum ystafell

Eithriad! **Exception!**

✓ Pump oed

✗ pum oed

Wrth ddefnyddio 6 o flaen enw unigol, chwe (ac nid chwech) yw'r ffurf gywir,

e.e. chwe swydd chwe drws

Eithriad! **Exception!**

✓ Chwech oed

✗ chwe oed

Pump / chwech

Byrddau bach gwyn!

Sawl? neu Faint o?

______________ llyfr sy ar y ddesg?

______________ bensiliau sy yn y bocs?

______________ mat sy un y ffolder?

_________________ tiwtor sy yn y dosbarth?

________________ ddesgiau sy yn yr ystafell?

______________ ysgol sy yn y clwstwr?

______________ llyfr sy ar y ddesg?

____________ athrawon sy yn Ysgol Arberth?

___________________ llyfr sy ar y ddesg?

________________ trip sy gyda ni?

_______________ cadair sy yn y dosbarth?

Cyfieithwch!

How many questions?

How many lessons?

How many bananas?

How many books?

How many chairs?

How many girls?

Cyfrwch y cathod

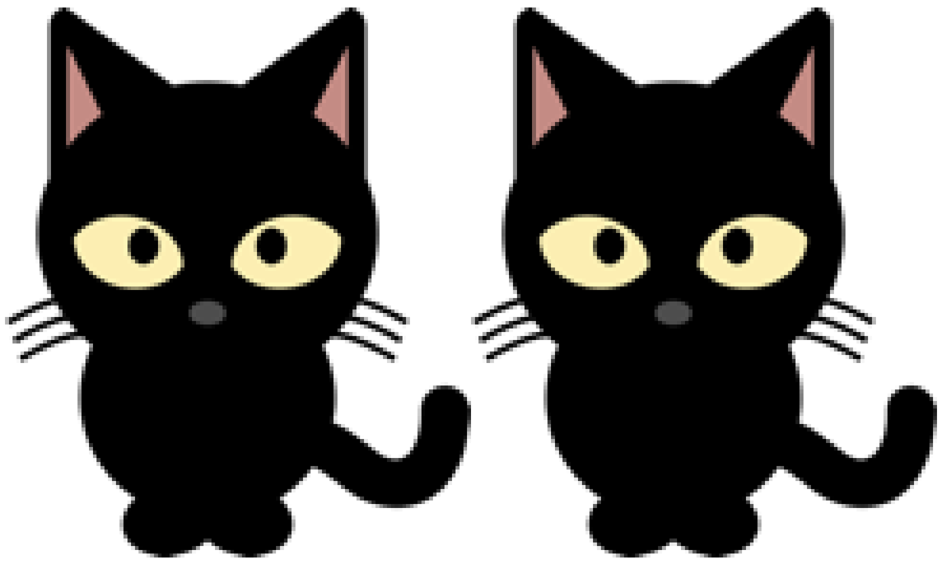

Cyfrwch y moch

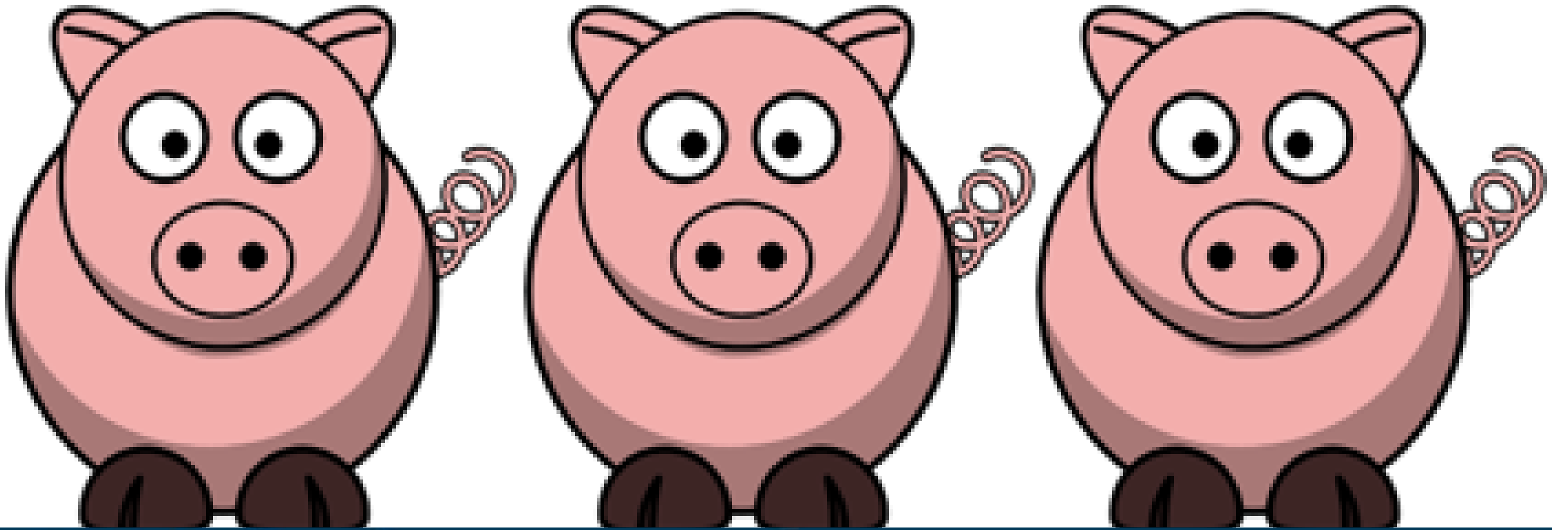

Sawl het sy yma?

Sawl ci a sawl cath sy yma?

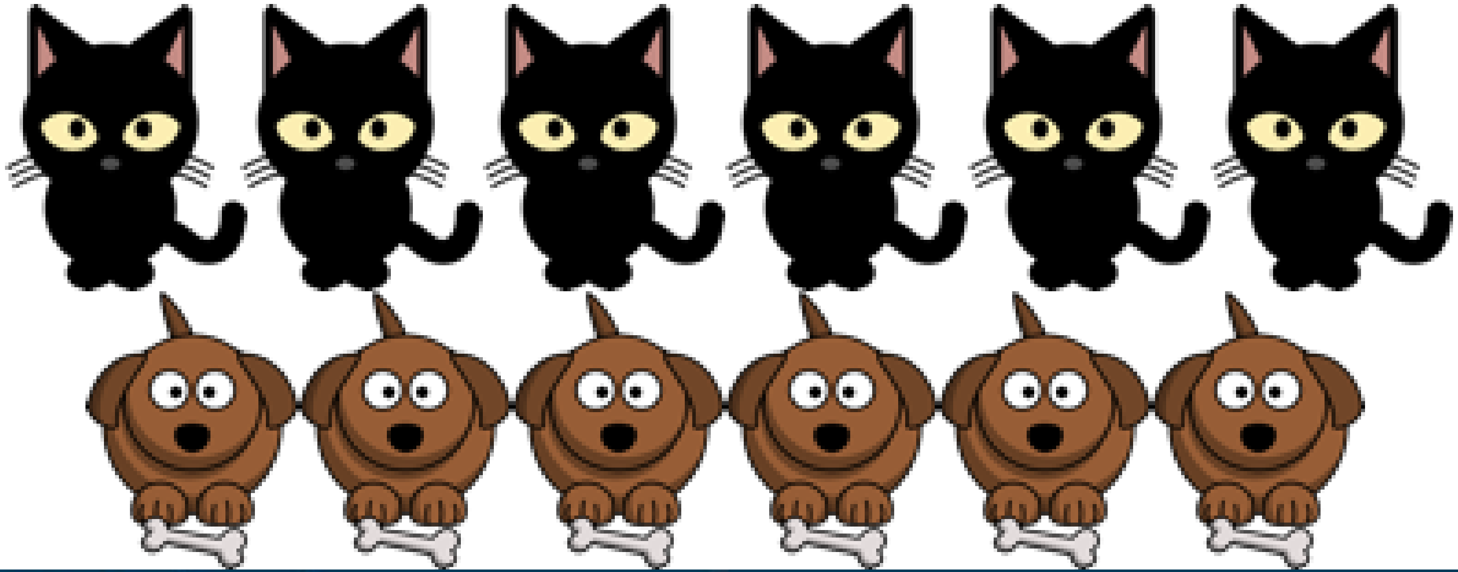

Cyfrwch y blodau:

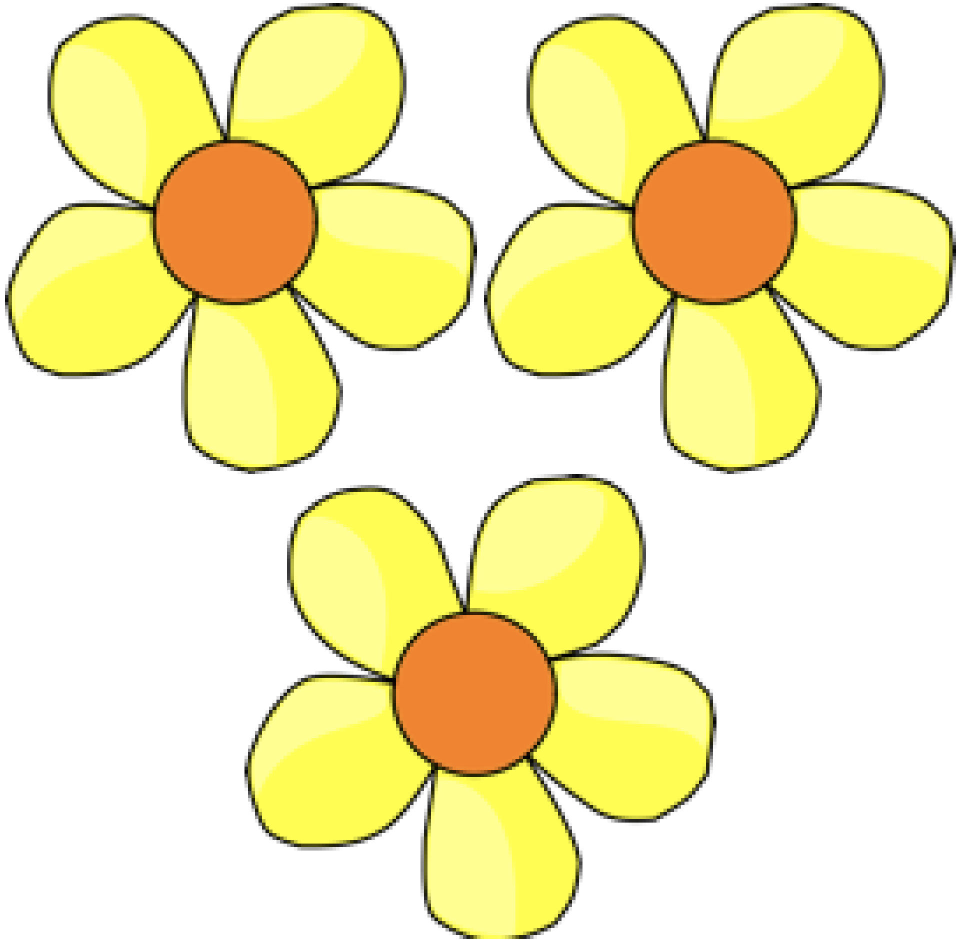

Faint o bêli sy yma?

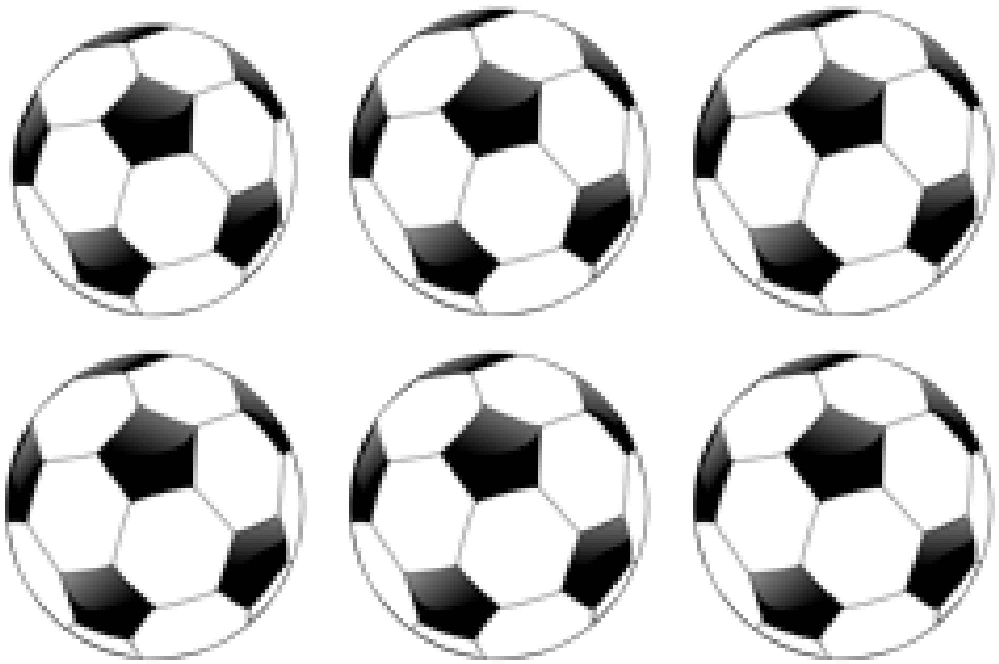

Sawl bachgen a sawl merch sy ar y cwrs?

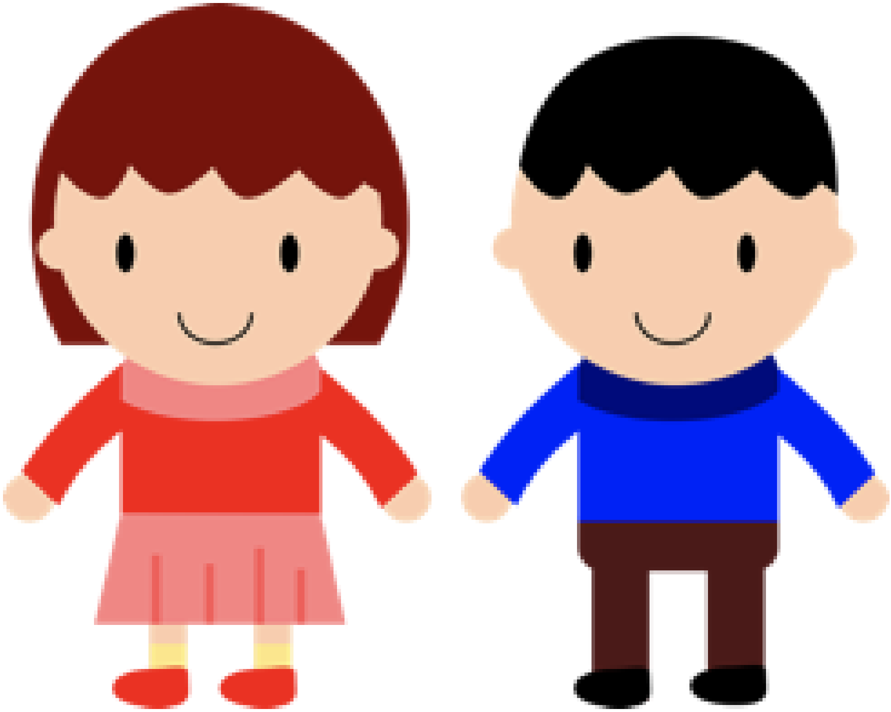

Sawl car sy yma?

Sawl afal sy yma?

Arian ac oed

Money and age

Arian		
Rhif	**£**	**p**
	punt	**ceiniog**
dwy	bunt	geiniog
tair	punt	ceiniog
pedair	punt	ceiniog
pum	punt	ceiniog
chwe	phunt	cheiniog
deg	punt	ceiniog
ugain	punt	ceiniog
tri deg	punt	ceiniog
hanner can	punt	ceiniog
naw deg naw	punt	ceiniog
can	punt	

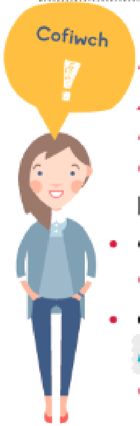

Both **punt** *and* **ceiniog** *are feminine, so the feminine numbers are used with them,*
e.g. **tair** punt (£3),
pedair ceiniog (4p).

- **dwy** *causes a* ***soft mutation***,
e.g. dwy **b**unt.
- **chwe** *causes an* ***aspirate mutation***,
e.g. chwe **ch**einiog.

Oed		
Faint ydy oed Ann?	Mae hi'n	flwydd. ddwy. dair. bedair. bump. chwech. saith. wyth. naw. ddeg. un ar ddeg. ddeuddeg. bedair ar ddeg. bymtheg. un ar bymtheg. ddwy ar bymtheg. ddeunaw. bedair ar bymtheg. ugain. un ar hugain.
Pryd mae pen-blwydd Ann?		**Ym** mis Mai. **Ym** mis Awst.

- *Age is feminine so the feminine numbers must be used,*
e.g. Mae fy mrawd i'n **bedair**.

The **'n** *in front of the age causes a* ***soft mutation***,
e.g. Rydw i'n **dd**euddeg.

- **yn** > **ym** *in front of words starting with* **m**, *e.g.* **ym** *mis Medi*, **ym** *Mangor.*
(see ***nasal mutation***,*)*

7

Y Cyfnod Sylfaen:

Rhif

Rhifau	
un	1
dau	2
tri	3
pedwar	4
pump	5
chwech	6
saith	7
wyth	8
naw	9
deg	10
un deg un	11
un deg dau	12
un deg tri	13
un deg pedwar	14
un deg pump	15
un deg chwech	16
un deg saith	17
un deg wyth	18
un deg naw	19
dau ddeg	20
dau ddeg un	21
tri deg	30
pedwar deg	40
pum deg	50
chwe deg	60
saith deg	70
wyth deg	80
naw deg	90
cant	100
mil	1000
miliwn	1000000

Geirfa	*Vocabulary*
cownter (g) / i	*counter / s*
chwarter	*a quarter*
digid (g) / au	*digit / s*
hanner	*half*
nesa	*next*
ar ôl	*after*
cyn	*before*
llai	*less*
lleiaf	*least*
mwy	*more*
mwyaf	*most*

Berfau	*Verbs*
adio	*to add*
lluosi	*to multiply*
rhannu	*to share / divide*
tynnu	*to subtract*

Paratoi	*Preparation*
Wyt ti eisiau chwarae loto rhif?	*Do you want to play number lotto?*
Pwy sy eisiau chwarae bingo?	*Who wants to play bingo?*

Offer	*Equipment*
Ble mae'r sgwâr cant?	*Where's the hundred square?*
Oes cownteri yn y bocs?	*Are there any counters in the box?*

Iaith chwarae	*Language of play*
Pa rif ydy hwn?	*What number is this?*
Pa rif sy nesa?	*What number is next?*
Beth sy nesa?	*What's next?*
Pa rif sy'n dod ar ôl dau?	*What number comes after two?*
Sawl pensil sy ar y bwrdd?	*How many pencils are there on the table?*
Beth ydy dau a dau?	*How much is two and two?*
Beth ydy pedwar adio tri?	*How much is four add three?*
Beth ydy deg tynnu wyth?	*How much is ten take away eight?*
Beth ydy hanner pedwar?	*How much is half of four?*
Faint o flociau?	*How many blocks?*
Cyfrwch 'da fi / efo fi.	*Count with me.*
Sawl digid?	*How many digits?*
Faint yn fwy na dau ydy pedwar?	*How many more than two is four?*

Yn ôl i'r dudalen gynnwys

Y Cyfnod Sylfaen: Rhif

Cân Tôn: *(Ten green bottles)*
Pump mochyn bach yn rowlio yn y mwd,
Pump mochyn bach yn rowlio yn y mwd,
Aeth un mochyn bach i 'molchi yn y twb,
Dim ond pedwar mochyn bach yn rowlio yn y mwd.

Pedwar mochyn bach yn rowlio yn y mwd
Tri ....
Dau ....
Un ....
Dim un mochyn bach yn rowlio yn y mwd.

Sgwrs 1

Oedolyn	Faint ydy dau adio dau?
Plentyn	Pedwar.
Oedolyn	Da iawn. Faint ydy hanner wyth?
Plentyn	Pedwar.
Oedolyn	Da iawn. Faint ydy chwarter wyth?
Plentyn	Dau.
Oedolyn	Faint ydy dau tynnu dau?
Plentyn	Dim!
Oedolyn	Ardderchog, blant.

How many?
Sawl + singular noun,
e.g. Sawl bloc?

Faint o + plural noun
+ soft mutation, **e.g.**
Faint o flociau?

Tôn: (Gweler **Mi Welais Jac y Do, Gwasg Gomer**)
Un bys i fyny, un bys i lawr,
Un bys i fyny, un bys i lawr.

Dau fys ...
Tri bys ....

Tôn: (***Bobby Shaftoe***)

Un a dau a tri banana
4 a 5 a 6 banana
7 a 8 a 9 banana
10 banana melyn.

Sawl un? *How many?*

Sawl un sy yma?

Sawl un sy 'da ti / gen ti nawr?

Sgwrs 2

Oedolyn	Sali, sawl car glas sy ar y bwrdd?
Plentyn	Un, dau, tri, pedwar.
Oedolyn	Da iawn – pedwar car glas. Rho'r ceir glas yn y cylch. Da iawn. Wil, sawl car melyn sy ar y bwrdd?
Plentyn	Un, dau, tri, pedwar, pump.
Oedolyn	Da iawn. Mae pum car melyn ar y bwrdd. Nawr, rho'r ceir melyn yn y cylch. Sawl car sy yn y cylch nawr?
Plant	Un, dau, tri, pedwar, pump, chwech, saith, wyth, naw.
Oedolyn	Da iawn. Mae naw car yn y cylch. Gwen, tynna un car i ffwrdd. Faint o geir sy yn y cylch nawr?
Plentyn	Un , dau, tri, pedwar, pump, chwech, saith, wyth.
Oedolyn	Ie, da iawn, blant.

Yn ôl i'r dudalen gynnwys

Diolch yn fawr